

grumets

Jordi Sierra i Fabra

L'extraordinari enginyer
parlant del Professor
Palermo

5è PREMI LA GALERA JOVES LECTORS

laGalera

Obra guanyadora de la 5a edició del Premi la Galera Joves Lectores
amb la col·laboració del club Kirico

**5^è PREMIO
LA GALERA
JÓVENES
LECTORES**

Primera edició: febrer del 2013
Primera edició en aquesta col·lecció: juny del 2014

Disseny de la col·lecció: Mariano Rolando
Maquetació: Marquès SL
Imatge de la portada: Shutterstock - Ryger

Títol original castellà: *El extraordinario ingenio parlante del Profesor Palermo*

Edició: David Monserrat
Coordinació editorial: Anna Pérez i Mir
Direcció editorial: Iolanda Batallé Prats

© 2014 Jordi Sierra i Fabra, del text
© 2014 Ferran Gibert, de la traducció
© 2014 La Galera, SAU Editorial, de l'edició en llengua catalana

La Galera, SAU Editorial
Josep Pla, 95. 08019 Barcelona
www.lagalera.cat lagalera@editorialgalera.com
facebook.com/editoriallagalera twitter.com/editorialgalera

Imprès a Reinbook
Av. Barcelona, 260. Pol. ind. el Pla. 08750 Molins de Rei

Dipòsit Legal: B.1.238-2014
Imprès a la UE
ISBN: 978-84-246-5193-0

Qualsevol mena de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra resta rigorosament prohibida i estarà
sotmesa a les sancions establertes per la llei. L'editor faculta el CEDRO
(Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) perquè
n'autoritzi la fotocòpia o l'escaneig d'algun fragment a les persones
que hi estiguin interessades.

A Hal

A decorative border surrounds the page, featuring a repeating pattern of gears and floral motifs. The border is composed of a series of small, stylized gears and flowers arranged in a continuous line. The central area of the page is framed by a thin black line, with four large, stylized floral motifs in the corners, each consisting of several overlapping, teardrop-shaped petals.

Primer

L'AUTÒMAT ANIMAT

Potser no us creureu la meva història.

Potser.

Però cal que l'expliqui.

Algun dia algú la llegirà, la recordarà, l'estudiarà, i sabrà que tot, fins a l'última paraula, és veritat.

Com que hi ha un Sol, una Lluna, mil milions d'estrelles i altres mons.

Sobretot, altres mons.

Glaudix.

Ell era glaudixià.

En Klaatu.

En fi, deixeu-me que comenci pel principi...

El meu nom és Gustav i tenia nou anys quan el vaig conèixer. Sembla un vell conte de Dickens, però certament jo era orfe i malvivia com podia, als carrers, fugint sempre dels guàrdies que volien atrapar-me i mai, mai no ho van aconseguir, perquè jo era més espavilat i més ràpid que ells.

Especialment més ràpid.

Coneixia tots els carrers, els carrerons, els amaga-

talls, els forats, els solars perduts i les cases abandonades, els vells refugis i els dipòsits pudents de les escombraries. I coneixia, especialment, les clavegueres.

El submón on cap persona civilitzada s'atrevia a endinsar-se, perquè era el regne de les rates.

Les rates i els nens perduts.

No era un lladre, no vaig prendre mai la bossa a ningú, però sí que robava menjar, per necessitat o perquè no podia vèncer la temptació quan la fruita brillava meravellosament a les parades del mercat. El meu pare, abans de morir, m'havia dit que fos una persona honrada, digna, mereixedora de ser qualificada, si més no, de respectable. La meva mare, abans de morir, m'havia dit que les paraules del pare estaven bé, però que valia més estar viu amb alguna taca que no pas ser un cadàver impol·lut. De tots dos vaig aprendre sàvies lliçons. Ell, el vaig perdre quan tenia set anys. Ella, quan en tenia vuit.

Durant un temps vaig viure amb un mala bèstia. Aparentment era un veí d'allò més íntegre. Va jurar a ma mare que s'ocuparia de mi perquè no em portessin a un orfenat pestilent. Però quan el cos d'ella encara era calent a la tomba, ja em va clavar una pallissa i em va dir que si volia tenir un plat a taula cada dia, m'havia de guanyar. Com? Participant en les seves petites estafes.

—No robo res a ningú —deia—. Només m'aprofito de la cobdícia de la gent.

Ah, la cobdícia humana.

La gran esquerda on els desaprensius sempre furguen.

El meu nou tutor i jo vam estar junts tan sols tres mesos. En acabat, vaig desaparèixer de la seva vista, tip dels cops i de l'escàs menjar que em dispensava, tot i que la nostra aliança, durant aquells dies, li va reportar grans beneficis. A vegades, jo fingia que tenia el poder de veure el futur. Enxampàvem un imprudent, que prèviament el meu amo havia espiat o seguit, amb la qual cosa sabia prou coses d'ell, i li demostràvem amb proves fefaents els meus poders endevinatoris simplement posant-li una mà al front. Un cop convençut que jo hi veia més enllà del present, i aconseguits els diners per a una inversió segura i milionària, ens fèiem fonedissos per sempre més. Altres vegades, jo era el ximple posseïdor d'un anell de valor incalculable i el que feia el meu amo era comprar-me'l a mitges amb el típic crèdul de torn. Trucs i més trucs, banals, gairebé estúpids, però prou hàbils perquè sempre hi caigués de quatre potes algun pobre desgraciat.

Em vaig afartar de tot això i me'n vaig anar del seu costat.

Durant els mesos següents em vaig espavilar sol, i no em va anar pas malament. La necessitat esmola l'enginy. Vaig descobrir que no era ximple, que podia córrer més de pressa que els altres, i vaig saber que amb una mica de sort no acabaria mai en un orfenat ni en una família amb la qual probablement no em sentiria còmode i feliç, vivint sempre a la mateixa casa.

El que més m'agradava era anar al teatre.

Oh, sí, el teatre...

L'Odéon, a la rue de la Guillotine.

Lió no és una gran ciutat com París, Roma, Londres o Berlín, però era la meva ciutat. La coneixia bé. Petita, un xic provinciana, creixent a cada pas de temps, suficient per a les meves peripècies.

No vaig imaginar-me mai que me n'aniria i no hi tornaria mai més.

Aquella nit, a l'Odéon, tot va canviar.

Solia pujar a la teulada del teatre per la part posterior. Primer de tot n'escalava el mur de pedra, encaixant els peus nus entre els maons. Després m'enfilava com una mona pels desguassos que baixaven de la part superior. Finalment arribava al sostre, on un dia havia descobert un forat prou gran perquè hi cabés sense fer gaires esforços. Avantatges de ser un nen de nou anys força escarransit però fort. Aquell forat donava directament sobre un dels passadissos laterals, i d'allà estant, amagat rere una cornucòpia, podia veure perfectament l'escenari.

Petites obres, parlades o cantades, pallassos, equilibristes, ballarines, ventrílocs...

L'extraordinari Professor Palermo era ventríloc.

I s'anunciava com el més gran, l'únic, el mag capaç de fer parlar el seu ninot... sense tocar-lo.

Aquella nit del 23 de maig de 1905, tot va canviar.

Va ser la primera vegada que vaig veure en Klaatu.

2. La nit que vaig veure en Klaatú per primera vegada

Havia tingut un dia dur. Plovia, i això sempre era dolent per als qui vivíem als carrers. D'una banda, la gent es protegia de les inclemències climatològiques amb paraigües i barrets calats fins a les orelles, gairebé sense poder veure res llevat dels bassals sota els seus peus. Les persones caminaven enfadades, maleint el temps, i quan les persones estan enfadades, hi ha alguna cosa més que núvols negres damunt la ciutat: s'hi acumulen totes les seves fúries i els seus planys, que són més grossos i amargs que les gotes de pluja. D'altra banda, ningú no exhibia els seus productes al mercat, de manera que era molt difícil emportar-se una poma o un rosegó de pa. I què es podia dir de les escombraries, humides? No les volien ni els gossos.

Fins i tot les clavegueres s'havien desbordat per l'aigua que ja no podien absorbir.

Sí, un dia dur.

Per això vaig decidir anar al teatre a la nit.

Per això i perquè, en passar per davant de l'Odéon,

per llegir-ne la programació, vaig veure aquell anunci tan impactant.

**EL PROFESSOR PALERMO
I EL SEU EXTRAORDINARI
ENGINY PARLANT**

Sota aquell reclam tan cridaner es veia la imatge d'un home d'allò més vulgar, gran, cap rodó, cos rodó, calb, bigoti i masclet, que vestia, això sí, un elegant frac negre amb un corbatí blanc al coll. Estava molt seriós i l'única cosa realment fascinant eren els seus ulls, de mirada directa i penetrant.

El cartell es completava amb aquest text:

**Única funció!
Vegeu el més sorprenent, l'home
que és capaç de fer parlar el seu ninot...
sense tocar-lo!
Assistiu al millor espectacle de màgia
i ventrilòquia mai vist!
Gran èxit!**

Un ventríloc capaç de fer moure un ninot a distància? Un mag autèntic? El cap se'm va disparar a l'instant. Sabia que tot tenia truc. Ho sabia. No era pas un ingenu. Els nens de la meua edat que vivien en cases més o menys confortables, amb pares i mares, avis i àvies, es podien permetre el luxe de creure en fades

i fets fascinants. Es deixaven enganyar. Jo no. El meu únic luxe era sobreviure, i per sobreviure el més essencial era ser realista. Res de fantasies. Els diners eren cosa dels rics i la seva màgia era multiplicar-los. Per als pobres tan sols quedava la resistència.

Així, doncs, el Professor Palermo havia de ser com tots: un paio espavilat, capaç d'enganyar la gent.

Encara que, per descomptat, tingués un molt bon truc.

Un ninot parlador.

No, «ninot» no. En deia «enginy».

Per què?

Vaig passar la resta de la tarda rondant el teatre, tot esperant la meva oportunitat, i quan es va fer fosc vaig pujar per la paret posterior fins a dalt de tot. No havia menjat res, de manera que la meva panxa no parava de fer sorolls d'una manera lamentable. Vaig pensar que els gemecs se sentirien com crits cavernosos enmig del silenci del teatre. Em vaig instal·lar al meu espai, protegit per la cornucòpia, i vaig esperar que comencés la funció. De mica en mica, l'Odéon es va anar omplint, i em vaig adonar que el públic, igual que jo, estava molt impressionat. Fins i tot vaig sentir parlar les dues dones que seien just a sota del meu amagatall.

—M'han dit que és un ninot metàl·lic.

—Metàl·lic?

—Sí, un autòmat.

—Llavors deu tenir corda, com un rellotge.

—És possible. Però com aconsegueix fer-lo parlar?

—I si hi ha un nen amagat a dins?

—Impossible. El ninot no fa més de mig metre d'alçada. No hi cap ningú, allà dins.

—Llavors segur que algú el manipula des de darrere els cortinatges.

—És clar.

—Evidentment.

—És l'única explicació, perquè la màgia...

—La màgia no existeix.

I com que érem a finals de maig i feia calor malgrat el dia plujós, totes dues van callar i es van ventar amb afany, tot esperant que s'alcés el teló del teatre.

Abans que actués el Professor Palermo, ho van fer altres artistes. Els de sempre. Una parella de ball, uns actors que interpretaven un petit esquetx, uns còmics i una cantant acompanyada al piano per un senyor llargarut que feia mala cara cada cop que a ella se li escapava un gall. I se li'n van escapar tants, que allò va acabar semblant un galliner.

Finalment...

—Senyores i senyors —va dir el presentador—. Amb vostès, l'únic, l'incomparable, l'increïble, el gran Professor Palermo!

Ni tan sols hi va haver aplaudiments. Res. La gent estava realment impactada, aferrada als seients amb expectació. La cortina va pujar i se'ls va veure tots dos a l'escenari: a l'esquerra, el Professor Palermo, a la dreta...

Feia una mica més de mig metre, potser tres pams.

Era de metall, platejat, lluent, brillant. Un autòmat que semblava si fa no fa un humà en miniatura. Tenia dos punts lluminosos com a ulls, dels quals en sortia una llum blanca i feble; una protuberància central a manera de nas, però més petita, com una piràmide triangular; una boca rígida i allargada, tot a l'ample del rostre; coll flexible; tronc; braços i cames articulats...

I no hi havia ningú al darrere, amagat per una cortina. Ni a sota, ja que tant el professor com el ninot estaven asseguts en sengles tamborets força alts, just al bell mig de l'escenari.

—Hola, Klaatu —va dir l'home.

—Hola, professor —li va respondre l'autòmat fent que els seus ulls canviessin de color, del blanc al verd, com si així expressés les seves pròpies emocions.

3. La millor representació de la meua vida

Com podria explicar el meu esbalaïment? Mai no havia vist res com allò. Ni tan sols semblant. Els ventrílocs que actuaven al teatre eren tots iguals, i els seus ninots si fa no fa el mateix. L'única gràcia consistia a mirar la boca del ventríloc per captar-ne els moviments. N'hi havia de molt dolents i de molt bons.

Però el Professor Palermo...

No havia de fingir, ni impostar la veu.

Realment... en Klaatu parlava!

—Què vols que fem aquesta nit?

—No ho sé, professor. Ha vingut molta gent, oi?

—Sí, i han pagat per veure'ns. Hauríem d'oferir-los un bon espectacle.

—Oh, sí, això segur.

—I si cantem, ballem...?

—Ja sap que ballar no és el meu fort, professor.

—Els ulls li van espurnejar i el feix lluminós va passar del verd al vermell i, tot seguit, es va esmorteir fins al rosa, com si tingués vergonya—. Sóc una màquina.

El públic, malgrat l'impacte, va riure per primer cop.

—A vegades me n'oblido, Klaatu.

—Tinc el cap dur.

Es va posar una mà al cap i se'l va picar amb els artells, tot produint un evident soroll metàl·lic, com una campana.

Clanc! Clanc!

La gent encara va riure més.

—I si fem màgia? —va preguntar el Professor Palermo.

—Més màgia que el fet que jo parli?

—Bé, el públic deu estar pensant que tot té un truc, que algú et mou amb fils invisibles o una cosa així.

—Llavors, els haurem de demostrar que no és veritat —va dir en Klaatu.

I davant el nou esbalaïment general, va baixar del tamboret, pel seu compte, es va acostar al límit de l'escenari i, d'allà estant, va fer passar un feix de llum blava, la seva mirada, pels ulls bocabadats dels espectadors.

Una dona de la primera fila es va posar a tremolar.

—Tranquil·la, senyora. —La mirada es va tornar groga—. Estic perfectament lubricat.

Els que es trobaven més a prop d'ell semblaven estatües. Els més allunyats estiraven el coll. Tots el volien veure més bé. En Klaatu va caminar lentament d'un extrem a l'altre de l'escenari, com si s'exhibís. El to de la seva mirada anava canviant contínuament. Els seus moviments eren rígids però harmònics. Cap nen podia cabre allà dins per donar-li vida. Així, doncs, no més quedava com a explicació el fet que tingués corda.

Però, com parlava?

Qui havia ficat les paraules allà dins?

I com sabia ell què havia de dir en cada moment?

Jo ni tan sols respirava.

—Klaatu, saps el nom d'alguna de les senyores que tens al davant?

—Això és bastant difícil, professor. —Va estudiar els rostres de les més properes—. Però d'alguna... sí, sí, ho puc llegir en les seves ments obertes.

—A veure.

—Aquí tenim una Brigitte... i aquí una Louise... i vostè es diu Diane, oi?

Les tres dones van fer que sí amb el cap, amb cara d'estupefacció.

—Molt bé, Klaatu, molt bé i gràcies —va assentir el Professor.

—De res. —Va apujar i abaixar les espatlles com ho faria un humà—. És un públic meravellós que col·labora molt.

Seguidament va tornar al tamboret.

Els espectadors, al cap de dos o tres segons d'ingravedesa, van començar a aplaudir completament entre-gats. Les tres dones estaven astorades.

—Tens realment poders, Klaatu? —va preguntar el Professor Palermo en extingir-se el darrer aplaudiment, de moment.

—Alguns, sí.

—Podries dir-me, per exemple, si algú de la sala duu un portacigarrets metàl·lic a sobre?

Els feixos lluminosos dels seus ulls van passar per tots els colors de l'arc de Sant Martí.

—Això és molt fàcil, professor. Per què no fem una cosa més complicada, com això dels noms?

—De debò pots saber qui duu un portacigarrets de metall?

—És clar que sí. —Va mirar els homes, un per un, i de sobte va començar a assenyalar-ne uns quants—. Aquell senyor del bigoti espès, el del corbatí vermell, el que hi ha al costat d'aquella senyora tan guapa, el que porta la clenxa al mig, el de les ulleres...

No solament va assenyalar els de la platea, sinó també uns quants homes asseguts a les llotges i als pisos superiors.

—És així, senyors? —va preguntar el Professor Palermo—. Poden mostrar els seus portacigarrets tots els homes que ha assenyalat en Klaatu?

Ho van fer.

Tots, sense faltar-ne cap.

Dues dotzenes de mans alçades amb portacigarrets metàl·lics als dits.

L'ovació va ser intensa, més i més espectacular.

Vaig estar a punt de caure, ja que vaig perdre la noció del temps i l'espai. Va anar d'un pèl que no aterrés damunt les dues senyores que tenia a sota.

La funció, l'increïble espectacle del Professor Palermo i de la seva màquina parladora Klaatu, va continuar.

I també l'esbalaïment, portat a límits al·lucinants.